

BOEKBESPREKING

Seksueel misbruik door Annemiek Broersen

Citeren als:
Broersen, A. (2019). BOEKBESPREKING: *Seksueel Misbruik*. (Themanummer
Tijdschrift voor Orthopedagogiek 2019-2.) Op: PLPO.nl. Utrecht: WOSO

SEKSUEEL MISBRUIK

(Themanummer *Tijdschrift voor Orthopedagogiek 2019-2*.)
onder redactie van Erik van Meersbergen

Het Tijdschrift voor Orthopedagogiek heeft van haar tweede nummer in 2019 een themanummer gemaakt over seksueel misbruik.

Redacteur Erik van Meersbergen schetst met zeven artikelen (waaronder twee door hem gemaakte interviews) vanuit verschillende perspectieven een beeld van seksueel misbruik en de behandeling er van.

Achtereenvolgens komt aan de orde:

- omgaan met sexting (ongewenst verspreiden van sexy beeldmateriaal);
- contextuele gezinshulp bij seksueel misbruik (CLAS);
- het belang van intrinsiek motiverende doelen bij de behandeling van jongeren met ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- de bovengemiddelde kwetsbaarheid bij sexting, van meisjes met een Marokkaanse achtergrond;
- de mogelijkheden van een gemengde behandelgroep (met jongens en meisjes) voor de behandeling van slachtoffers van seksuele uitbuiting;
- kritische kanttekeningen en adviezen bij het beeld van de inspectie over hulp aan (vermoedelijke) slachtoffers van loverboys, vanuit twintig jaar ervaring van hulpaanbieder Asja;
- het belang van een deskundig gesprek met kinderen bij vermoeden van seksueel misbruik;

- ❑ de kracht van ervaringsdeskundigen bij behandeling en preventie van slachtoffers van loverboys vanuit de Merel van Groningen Foundation.

Wie nog geen vermoeden had van de vele kanten van seksueel misbruik, en van de complexe dynamiek daartussen, heeft dat na lezing van dit themanummer zeker wel. Bepaald niet alles is wat het lijkt. Te beginnen met de term 'seksueel misbruik', een verzamelterm waar van alles onder valt, waarbij de beleving van betrokkenen tenminste zo belangrijk is als de feiten. Niet zelden blijkt in die beleving herhaling te zitten vanuit de vroege jeugd.

In vrijwel alle artikelen wordt duidelijk dat seksueel misbruik een grote impact heeft in de levens van alle betrokkenen. Het speelt zich niet af in een vacuüm, maar is onderdeel of symptoom van een context – bijvoorbeeld een gezin of groep – met vaak ook op andere gebieden grenzenproblematiek — 'afhankelijkheidsrelatie' is daarbij een veel voorkomende term. Dat vraagt van hulpverleners dat ze vooral ook stilstaan bij hun eigen rol. Bestaat er ergens de mogelijkheid dat in de behandeling opnieuw een ongewenste afhankelijkheidsrelatie gestalte krijgt? Eindimensionaal gericht zijn op bescherming en het voorkomen van herhaling, brengt in de behandeling vaak dwang met zich mee, wat juist contraproductief kan werken in die zin dat de behandelenden op een overlevingsstand blijven staan.

Hoe betrokkenen zich positioneren en gepositioneerd worden, lijkt een cruciaal punt, zowel voor het (voort)bestaan van seksueel misbruik als in de behandeling. Slachtoffers en daders eendimensionaal vastzetten in een bepaalde rol en in een bepaald verhaal, lijkt voor niemand goed. Daders zijn niet zelden ook slachtoffers en slachtoffers blijken op verschillende manieren ook daders te kunnen zijn. Belangrijker nog is dat het allemaal mensen zijn; mensen met meestal pain-based 'moeilijk' gedrag, die nog niet de regie hebben over een nieuwe wending in hun verhaal, richting een 'gewoon' leven.

Dit themanummer brengt diverse mogelijkheden aan het licht voor wendingen in verhalen. In de aanpak van sexting bijvoorbeeld, ook oog hebben voor positieve ervaringen van seksuele activiteiten op sociale media en voor positieve motieven zoals willen delen van spanning en willen praten en leren over seksualiteit. Het verhaal van Marokkaans-Nederlandse meisjes die met sexting zijn geconfronteerd en daardoor in de knoop zijn geraakt met conflicterende loyaliteiten vanuit geloof, familie en

samenleving, blijkt een andere wending te krijgen als gezocht wordt naar samenwerking om seksuele opvoeding vanuit het geloof vorm te geven. Ruimte voor een ander verhaal zit ook in de erkenning dat slachtoffers van loverboys mogelijk juist wel gebaat zijn bij een behandelgroep met jongens erbij.

Het nummer leest als een oproep om vooral – en zoveel mogelijk vanuit gelijkwaardigheid – in gesprek te gaan met betrokkenen zelf. In gesprek gaan, niet alleen om feiten en belevingen boven tafel te krijgen, maar vooral ook om vertrouwen terug te winnen en toekomstgericht het (soms al generaties voortdurende) oude verhaal los te laten. Het is inspirerend om te lezen hoe ervaringsdeskundigen hierin een belangrijke steun en voorbeeld kunnen zijn.

Het nummer leest ook als een oproep om in de complexiteit van seksueel misbruik meerstemmigheid de ruimte geven. Meerstemmigheid betekent meerdere kanten van een persoon die zich in de tijd ontwikkelen, en ook meerdere perspectieven vanuit verschillende personen of instanties.

Ruimte voor meerstemmigheid biedt dit themanummer zeker, hoewel er ook stemmen lijken te ontbreken. Waar is het geluid van de inspectie? En het geluid van instellingen die in de behandeling (nog?) wel werken met dwang en separeren? En hoe klinkt de stem van de HBO-ers zelf, “topspecialisten” die concreet vorm geven aan de behandeling?

In alle artikelen lijkt seksueel misbruik bovendien vooral een vrouwenzaak; of het nu gaat om onderzoekers, bestuurders, slachtoffers of behandelaars. Mannen worden genoemd als contextuele duo-behandelaar naast een vrouw, en verder vooral als dader. In een domein dat zo volop in beweging is, lijkt de tijd rijp podium te geven aan positieve bijdragen van mannen. Wat is er bijvoorbeeld in de opvoeding mogelijk om nieuwe verhoudingen tussen de seksen te ontwikkelen en daarmee ongewenste afhankelijkheidsrelaties minder kans te geven?

Al met al een rijk en waardevol themanummer dat vooral smaakt naar meer. Het themanummer stipt het belang aan om stil te staan en vanuit de geschiedenis duidelijk richting te geven voor de toekomst. De opmaat naar een boek wellicht?

Annemiek Broersen

SEKSUEEL MISBRUIK

Themanummer Tijdschrift voor Orthopedagogiek 2019-2. onder redactie van Erik van Meersbergen. <http://www.tijdschriftvoororthopedagogiek.nl/>